

Накратко за Найден Геровото Училище в Пловдив 9 първото честване на 24 май

18 и 19 век са много трудни за българите в цялата страна, но особено в Пловдив. От Цариград в града се изпращат само гръцки свещеници и, за да могат да следят службата в църквата, някои български семейства започват да учат гръцки и постепенно да се погръчват (наричани от съгражданите си „лангери“ или „гудили“). Богатата Копривщенската фамилия Чалъкови спира този процес. Първо Стоян Чалъков купува местото на една изгоряла през 1846 българска къща и я възстановява за Българско Училище. Обаче Гръцкият владика я отнема за Църковно училище (т.н. Главно училище) в което се преподавало на гръцки, поради което сега го наричаме (неправилно) „Гръцкото училище“.

Българите не се отказват и х. Стоян събира средства (и той дава) за ново училище – отново представено за църковно и затова наречено Епархийско (още Централно или Средоточно) училище. Двуетажната му дървена сграда е била в местото където сега е Градската художествена галерия в стария град (Фиг.1). Извикват за главен учител Найден Геров от Копривщица и занятията започват през септември 1850 (в началото училището няма специфично име). На следващата година (11 Май 1851) Найден Геров прави в това училище първото светско честване на Св.Св. Кирил и Методий у нас и се решава това да е името на училището. Това е първото училище в света наречено на Светите братя.

По това време Найден Геров прави и прословутия изпит на българските ученици пред градските първенци. Изключителният успех на учениците, особено в областта на науките, опровергава насажданото отвън мнение че „простия български език“ не става за интелектуални знания. Започват ред клевети пред Османската власт срещу Найден Геров (че е бунтовник и руски шпионин), водени предимно от гръцкия владика Хрисант и погръчения българин Атанас Калмуков (известен с името на фирмата си - Гюмушгердан). По тази причина в началото на Кримската война (1853) Геров напуска училището и отива в Русия. Но Пловдивските българи продължават делото му - заместват го брат му Константин Геров, Христо Г. Данов, Йоаким Груев.

Фиг.1 На местото на тази сграда в Стария Пловдив (сега Градска художествена галерия) е било първото училище на Найден Геров от 1850 до 1868. На това място е първото светско честване у нас на Св.Св. Кирил и Методий (11 Май 1851), след което училището приема името „Св.Св. Кирил и Методий“. Сегашната сграда е по-късна правена по проект на Йосиф Шнитер (първоначално е била Девическо училище).

Фиг. 2 В тази сграда (Жълтото училище) в Стария Пловдив се премества през 1868 Найден Геровото училище „Св.Св. Кирил и Методий“. Тук то се помещава от 1868 до 1885 и през тов време получава статут на Гимназия (първата Българска гимназия).

След войната Найден Геров се връща в Пловдив, но вече като Руски вицекомсул. Така след 1857 той продължава да подкрепя училището. Клеветите от Хрисант обаче не спират и Пловдивските българи завеждат дело срещу Хрисант в Цариград. След като спечелват делото Хрисант е отстранен от Пловдив и го замества българския епископ Пайсий Пловдивски (българин със светско име Петър

Зафиров, родом от Янина – албанските части на Отоманската империя). Всъщност Паисий е бил вече митрополит на Смирна (от 1853) и поема Пловдивската митрополия на 15 ноември 1857, а Хрисант отива на неговото място - митрополит в Смирна.

Паисий Пловдивски извършва първото цялостно богослужение на български език у нас след векове на робство. Това става в пловдивската църква „Света Богородица“ (Фиг.3) на Рождество Христово 1859. Тържествената Рождественска Света Литургия е отслужена от Паисий Пловдивски и Поп Златан (Председателя на Храма), а псалтира чете един от възпитаниците на Найден Геровото училище.

През 1868 година българските първенци (водени от Чалъкови) купуват за училището къщата на Харетинка х.Салчова. На нейно място брациговски майстори изграждат само за 7 месеца (от 17 март до 30 октомври) ново училище в стария град („Жълтото училище“ срещу църквата "Св. Димитър") – Фиг.2. Вече в новата си сграда „Св.Св Кирил и Методий“ получава Султански ферман за статут на гимназия – първата в България. Там през 1873 дипломи получават първите наши гимназисти. След Освобождението и тази сграда се оказва недостатъчна за наплива на нови ученици. Така през 1885 се открива нова сграда за „Св.Св. Кирил и Методий“ – на местото на предишното българско училище в Мараша – на сегашното му място.

Всъщност тази сграда (правена по проект на арх. Монтани) – Фиг.4 е била предвидена да бъде първият Университет на България, който е трябвало да бъде открит през октомври 1885, но след Съединението проекта за това е бил прехвърлен в София.

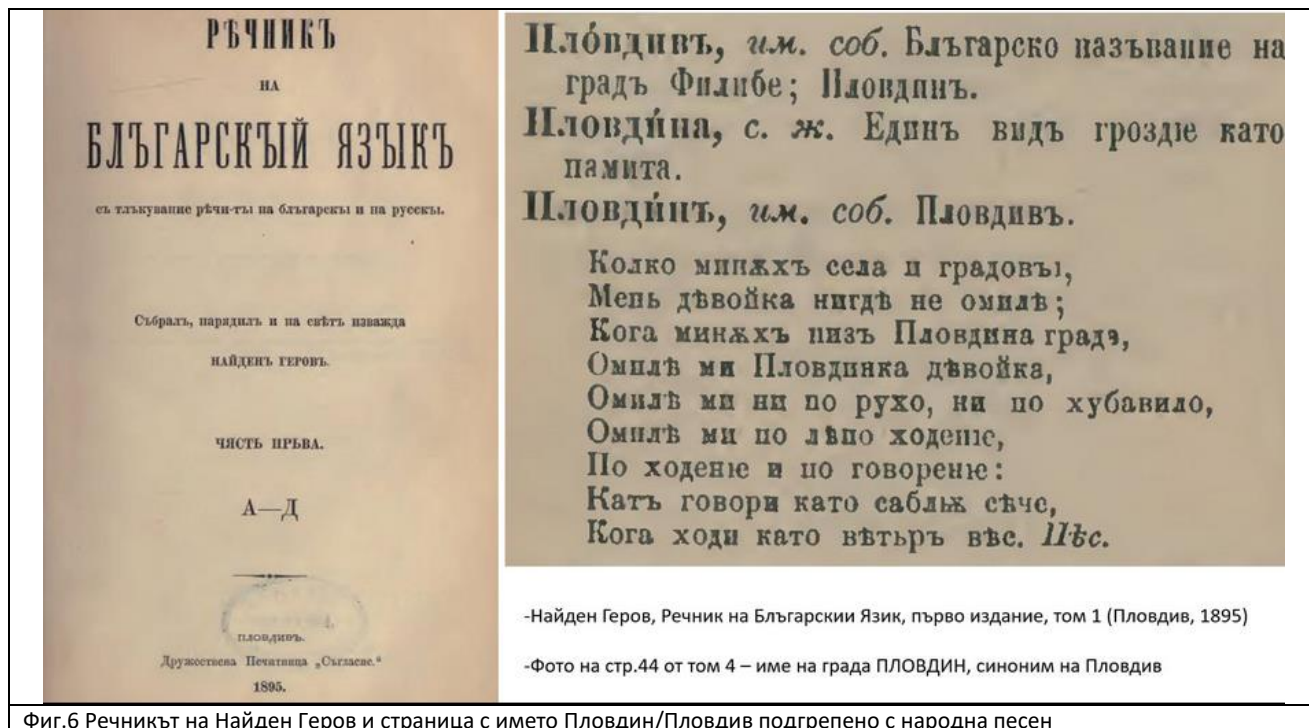

Самият Найден Геров продължава да живее и работи в Пловдив, и да бъде един от най-видните му граждани. Когато Станислав Доспевски му подарява специално рисуваната за него икона на Света Богородица, Геров решава да я дари на църквата „Света Богородица“. Тази икона, която сега е отляво на олтарните двери на църквата, е една от най-красивите съвременни икони у нас. Найден Геров умира на 77 години в Пловдив на 9 октомври 1900 г. Къщата в която е живял изгаря при по-късен пожар (Фиг.5).

Найден Геров счита за най-големия си труд своя огромен „Речник на Българският Язык“ – фундаментален труд в 5 тома, на който той отделя 50 години от живота си. Речникът съдържа близо 80,000 думи обяснени с над 20,000 народни пословици, поговорки, части от народни песни и сказания.

Речникът на Найден Геров е първият основен източник за езика ни, издаден е в Пловдив (първият том през 1895). В том 4-ти има много интересна дума - ПЛОВДИН, която Геров посочва като синоним на ПЛОВДИВ (наистина има много наши топоними завършващи с ИН). Той подкрепя това „друго“ име на града ни от онова време с народна песен за Пловдивските момичета, като използва за тях думата „Пловдинка“ (думата е хубава и заслужава да я има) – Фиг.6. (в Интернет тази песен е дадена като песен от Пиротско).

Фиг.6 Речникът на Найден Геров и страница с името Пловдин/Пловдив подгрепено с народна песен